

Õpetajakoolituse alusmooduli uuring

2023/2024

Teele Kanarbik

TÜ üliõpilasesinduse aseesimees
Eripedagoogika ja logopeedia magistrant

Joosep Heinsalu

TÜ üliõpilasesinduse poliitikanõunik
Põhikooli mitme aine õpetaja õppekava vilistlane

“Tagame õpetajakoolituse korraldusele valdkonnaülese toe. Hoolitseme selle eest, et tulevased õpetajad valdaksid uusimaid õpetamismeetodeid ja tunneksid tegelikku koolielu. Pakume õppejõududele muu hulgas akadeemilise karjääri alguses võimalust täiendada oma õpetamis- ja juhendamisoskusi.”

- TÜ arengukava 2021-2025

“Arutame õpetajakoolituse alusmooduli ja praktikaainete teaduslikud alused läbi laiemas rühmas. Koostame ülevaate, kuidas ülikooli haridusteadlaste avaldatud töid süsteemselt ainekursustel kasutada. Arutame, kuidas uurimismeetodite aineid üleülikooliliselt õpetada ja kes peaks seda tegema”

- TÜ õpetajahariduse ja haridusteaduste tegevuskava 2021–2025

“Õpetajahariduse ja haridusteaduste valdkonna töötajate töökoormus on mõistlik ja ülesanded on tasakaalus” ja “Ülikooli õpetajahariduse ja haridusteaduste valdkonna meeskonnal on tugev ühtekuuluvustunne ja ülikooli neljas valdkonnas tegutsevad õpetajahariduse ja haridusteaduste identiteediga töötajad ühiselt eesmärkide nimel”

- TÜ õpetajahariduse ja haridusteaduste tegevuskava 2021–2025

Õpetajakoolitus ning selle kvaliteedi ja atraktiivsuse tagamine on oluline nii õppija, ülikooli kui riigi tasandil. Õpetajakoolituse õppekavade ühisosaks on 24 EAP mahus moodul, mille võib olla õppekavati teatud väiksemaid erisusi, kuid üldjuhul koosneb see järgnevatest ainetest: Kaasav haridus SVHI.01.082 (3 EAP), Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis SHHI.01.030 (4 EAP), Uurimismeetodid haridusteadustes

SVHI.01.084 (3 EAP), Õpetaja identiteet ja tegevusvõimekus SVHI.00.014 (3 EAP), Õppekeskkond ja õppevara SVHI.01.081 (2 EAP), Õppimise alused SVHI.01.080 (3 EAP), Õppimist toetav õpetamine SVHI.01.092 (6 EAP). Käesolevas dokumendis kasutame läbivalt antud mooduli jaoks nimetust alusmoodul.

Kuna uuringu koostajad on ise mõlemad mitmeaastase üliõpilasesinduse kogemusega ning haridusteaduste taustaga, siis on nendeni jõudnud läbi aastate olulist tagasisidet õpetajakoolituse ning eriti alusmooduli kohta (kuna see puudutab kõiki õpetajakoolituse õppekavasid). Lisaks on näha ka ÕISI tagasisidet lähemalt uurides, et tuleb esile probleemkohti läbi aastate, mis ei paista olevat veel lahendatud. Õpetajakoolitus on prioriteetsena välja toodud ka Tartu Ülikooli arengukavas. Sellest kõigest tulenevalt otsustati üliõpilasesinduses, et koostatakse põhjalikum sissevaade alusmooduli tugevustesse ning probleemkohtadesse ja esitatakse ka ettepanekuid arendusteks.

Uute täiendavate andmete kogumiseks viidi läbi intervjuud õpetajakoolituse üliõpilaste, vilistlaste, õppejõudude ja programmijuhtidega. Valimit kokku pannes võeti aluseks, et oleks kaetud kõik neli ülikooli valdkonda (SV, HV, MV, LTT), sessioon- ja päevaõpe ning bakalaureuse ja magistriõpe, selleks et paremini avada uuritava teema eri aspekte. Kõik intervjuud viidi läbi 2023/24 õppeaastal.

Lisaks tutvuti intervjuudeks ettevalmistamisel ja hiljem tulemuste kõrvutamisel olemasoleva ÕISI tagasisidega ning TÜ õpetajakoolitust puudutavate dokumentidega.

Alusmooduli eesmärk

Esile kerkinud märksõnad intervjueeritavalt:

Teaduspõhisus **Üldpedagoogilised teadmised ja oskused**

Ülevaade õpetajatöö põhimõtetest Psühholoogilised ja eripedagoogilised pädevused

Kollegide toetamine **Pedagoogika ja didaktika sidumine**

Kokkuvõtte intervjueeritavate sisendist:

Õpetajakoolituse alusmoodul peab andma tudengile pedagoogilise baasi ehk kujundama õppijates teadmised, oskused ja hoiakud nii, et neid oleks võimalik siduda ainealaste ja didaktiliste oskustega. Sinna hulka kuuluvad näiteks teadmised psühholoogiast, suhtlemisest, enesehoiust ja eripedagoogikast. Lisaks on oluline teaduspõhine lähenemine ning selle vajaduse põhjendamine tudengitele. Alusmooduliga peame tudengitele selgitama, mida tähendab õpetamine.

Alusmooduli ainete tagasiside ÕISis

Parema ülevaate saamiseks tutvuti alusmooduli ainete tagasisidega 2021/2022 kevadsemester kuni 2023/2024 kevadsemester. Eesmärk oli välja tuua nii aspekte, mida hinnatakse aine juures positiivseks kui ka erinevaid kohti, mis vajaks arendamist.

Radari kujul esitatud andmetest toome aine kohta välja näitajad, mis erinevad keskmistest ning avatud vastustega osadest toome näiteid korduvatest teemadest. Tegemist on eelkõige toetava ja suunava materjaliga uuringu planeerimiseks ning hiljem ka intervjuude tulemustega kõrvutamiseks. Selleks, et saada põhjalikum ülevaade iga alusmooduli aine kohta eraldi, soovitame tutvuda lähemalt tagasisidega ÕISis, sh kindlasti ka avatud küsimuste vastustega.

- **Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis (SHHI.01.030)**

Viimaste aastate kõik näitajad on ÕISi tagasiside põhjal üle instituudi ja ülikooli keskmise. Viimasel semestril nähtav väike kukkumine "Arutlesime õpitava üle" näitaja juures, kuid see ei langenud alla instituudi ega valdkonna keskmise. Kokkuvõtvalt hinnatakse kursust vajalikuks ja reaalelus hästi rakendatavaks. Toodi välja, et aines õpetavad eri osi erinevad õppejõud ja see muudab veidi keerulisemaks luua teemadest tervikpilti, ühtlasi on õppejõud väga erinevad (näiteks tagasisidestamise põhjalikkus ja kiirus).

Tudengeid toetas õppimisel hästi üles ehitatud e-kursus vahetestide, tähtaegade ja huvitavate materjalidega, vestlusimulatsioonid ning sümpaatne vastutav õppejõud. Tudengid soovivad aines rohkem kontaktõpet ja kokkuvõtvat seminari, hinnatud (lõpu)ülesande puhul võiks olla välja toodud veakohad ning tagasiside. Ühe õppejõu käitumist ja õpetamise kaasaegsust ei hinnata kõrgelt. Näited on liialt keskendunud koolile ja õpetaja ametile, rohkem võiks olla näiteid ka mujalt. Tähtajad võiks olla selgemalt välja toodud, mitte näiteks "3 päeva enne seminari".

- **Uurimismeetodid haridusteadustes (SVHI.01.084)**

Enamus näitajaid radari tagasiside põhjal on viimastel aastatel lähedal ülikooli ja instituudi keskmistele näitajatele. Selgemalt eristuvad mõõdik "Pani proovile" mis on keskmisest kõrgem ning mõõdik "Suurendas huvi", mis jääb keskmistele näitajatele alla. Märgatavaid muutusi viimaste aastate jooksul radari põhjal välja ei loe, sh huvi suurendamise mõõdiku parandamiseks. Ainet peetakse eelkõige kasulikuks ja vajalikuks, kuna toetab õppijat lõputöö kirjutamisel. Kurdetakse sisse viidud eksami korralduse keerukuse ja mahu üle. Õppimisel toetasid tudengeid õppejõudude selgitused ja mitmekülgsed näited, videomaterjalid, Moodle testid. Õppejõud olid valmis individuaalselt eksamit koos õppijaga üle vaatama ja tagasisidestama. Tudengid soovivad aine jagada kahe semestri peale: teooria sügisel ja praktilised ülesanded kevadel. Kordamisküsimused ja eksami sisu võiksid rohkem kattuda. Kvantitatiivse osa õpetamine oleks saanud olla parem ja põhjalikum. Anda kursusel võimalus valida süvendatult kvalitatiivne või kvantitatiivne pool, vastavalt õppija lõputöö sisule. Aine võiks õppekavas sobituda paremini lõputöö kirjutamise protsessiga.

- **Õppekeskkond ja õppevara (SVHL.01.081)**

"Pani proovile" ja "Võtsin aega" näitajad on keskmisest madalamad - eriti neist esimene. Näitaja "Veebikeskkond toetas" on veidi üle keskmise, enamik näitajaid keskmise lähedal. Üldiselt tuuakse välja, et aine tekitas valdkonna vastu huvi, arendas digioskusi ning tutvuti mitmete uute keskkondadega. Samas tuleb tagasisidest esile ka see, et antud aines mõjutavad õppija varasemad teadmised ja oskused väga suurel määral, kas ainet peetakse kasulikuks või mitte. Tasuks kaaluda õppesisu koostamist eraldi algajate ja edasijõudnute tasemele. Aines tutvustati erinevaid keskkondi, õppejõud oli julgustav ja sõbralik. Õppeaines loodud õppevara on soov ka tulevikus kasutada. Moodles olid tähtajad selgelt välja toodud. Tudengid soovivad rohkem arutelu, tagasisidestamist ja kontaktõpet, arvestuslikule tööle täpsemat juhendit ning suuremat EAPde mahtu.

- **Õpetaja identiteet ja tegevusvõimekus (SVHL.00.014)**

Umbes pooled mõõdikutest on alla instituudi ja ülikooli keskmiste näitajate. Viimaste aastate lõikes paistab trend olevat pigem negatiivne. Eelkõige soovitaks pöörata tähelepanu "Suurendas huvi", "Ülesehitus toetas" ja "Õpetamine mitmekesine" näitajate parandamisele. Tagasisides tuuakse välja, et mitmed kursusel käsitletavat teemasid on päevakajalised ja aitavad valmistuda õpetaja igapäevatoeks ning mõelda eriala sobivuse osas enda vaatenurgast. Aines aitas õppida koostöö kaasõppijatega ning saadud põhjalik tagasiside. Tudengid soovivad edaspidi kasutada selgamaid tööjuhiseid, vähem (veebipõhiseid) rühmatöid ja rohkem kontaktõpet. Grupid võiks moodustada väiksemad ja sama eriala õppijatest, et oleks kergem leida ühist vaba aega tunniplaanis. Õppe sisu võiks kaasata paremini ka teemasid, mille fookus pole kooliõpetajal (näiteks KELA jaoks).

- **Kaasav haridus (SVHL.01.082)**

Näitajad radaril on aastate lõikes paranenud ja lähenevad ülikooli ja instituudi keskmisele. Murekohtadena toovad üliõpilased ÕISI tagasisides välja, et kursus on liiga teoreetiline ning käsitleb kaasava hariduse ideaalset mudelit, selle asemel, et rääkida praktilistele näidetele toetudes, milline olukord päriselt hetkel riigis on. Õppejõud eeldavad, et tudengitel on juba kogemus valdkondades, mida tegelikult alles omandavad, Moodles olev info ei olnud vastavuses tegelikkusega ning õppejõud ei andnud esitatud kodutöödele (sisulist) tagasisidet. Tudengite ootus kursusele on praktilisem lähenemine (õppejõud võiksid olla aktiivsed praktikud, et nad oskaksid asjakohaseid näiteid tuua, millega tudengid saaksid samastuda), õppijate teadmisega arvestamine ning suurem kontakttundide osakaal. Positiivsena tõid tudengid välja head õppematerjalid ning mitmekesised ülesanded seminaris. Tagasisides tuuakse välja, et esmakursuslastele jääb see aine liiga kaugeks ning ainet soovitatakse võtta neljandal või viiendal kursusel. Üliõpilased näevad, et teema on õpetaja jaoks väga oluline ja seetõttu on avaldanud soovi, et seda tuleks käsitleda põhjalikumalt ning suuremas mahus.

- **Õppimise alused (SVHI.01.080)**

Tagasiside ainele aastate lõikes on ebastabiilne (kord parem, kord kehvem). Erinevus esineb ka päevaõppurite ning sessioonõppijate vahel - päevaõppe tudengid näitavad tagasisides üles suuremat rahulolematust, näitajad radaril on alla instituudi ja ülikooli keskmise tulemuse. Nii sessioon- kui ka päevaõppijad hindavad madalaimaks näitajad “Arutlesime õpitava üle” ja “Õpetamine mitmekesine”. Ainel on väga suur rõhk iseseisval õppimisel, mis esimese kursuse tudengite jaoks on demotiveeriv. ÕISI tagasisidest selgub, et tudengid tunnevad, et ülesannete eest saadav tagasiside on liiga pealiskaudne või puudub täielikult. Tudengite ootus on võimalus osaleda kursuse vältel ka kontakttundides ning saada tehtud tööle tagasisidet (rohkem kui lihtsalt arvestatud). Tudengeid toetasid aine läbimisel huvitavad loengud ning põhjalikud ja lihtsasti kättesaadavad materjalid.

- **Õppimist toetav õpetamine (SVHI.01.092)**

Radaril on aine tagasiside näitajad läbivalt kõrgemad kui instituudi ja ülikooli keskmine, tudengid kiidavad aine sisu, ülesehitust ja inspireerivat ning motiveeritud õppejõudu. Tudengid toovad välja, et Moodle ülesehitus oli keeruline, rühmatöid pidi kursuse jooksul tegema liiga palju ning pikad seminaripäevad on väsitavad - kui on kaks kuni kolm seminari järjest, siis viimases seminaris enam ei jaksa kaasa mõelda. Soovitusena toodi välja, et Moodle teeks arusaadavamaks see, kui kõik olulised tähtajad oleks konkreetsetl välja toodud. Sessioonõppe tudengite ootus on osaleda seminarides kontaktõppena mitte veebist. Kuna aine on mahukas, tunnevad osad tudengid, et kõikide sooritatud tööde peale kokku võiks kujuneda hinne, mitteamvestatud tulemus.

Alusmoodulis on üksikud ained, mille tagasiside on stabiilselt üle ülikooli keskmise, suurem osa aineid jääb instituudi ja ülikooli keskmise näitajaga võrdsele tasemele. Paraku on alusmoodulis ka neid aineid, mille tagasiside aastate lõikes on ebastabiilne ning alla ülikooli keskmise näitaja. Tagasisidest selgub ka, et sessioon-ja päevaõppijatel on ainetele erinevad ootused, mistõttu tuleks kohandada ained just konkreetsele õppijate grupile. Tudengid hindavad kõrgelt hästi ülesehitatud Moodle kursust, tähtaegade selgust, konkreetseid ja huvitavaid materjale, selgeid tööjuhiseid, kontakt- ning veebiõppe head tasakaalu, empaatilist ja rõõmsameelset õppejõudu, elulisi näiteid ning õppejõu oskust samastuda õppijaga.

Kokkuvõttes on igal alusmooduli ainel erinevad tugevused ning murekohad, seetõttu tuleb vaadata kõiki aineid eraldiseisvalt.

Tagasiside alusmoodulile läbiviidud intervjuude põhjal

Mis on hästi?

Sisend programmijuhtidelt ja õppejõududelt

Alusmoodulil on oluline roll üldpedagoogiliste kompetentside kujundamiseks. Kutsestandardiga alusmoodulit kõrvutades on kõik olulised teemad kaetud (ühtegi teemat justkui ära jätta ei saa, kuid vb saab midagi väiksema pingutusega ära õpetada). Praegune alusmoodul on välja töötatud koos ainedidaktikutega. Ainedidaktika on vastava instituudi juures, kus eriala omandatakse ja nii see peaks ka jääma. Olulised teemad, mida alusmoodul peaks käsitlema on kaasav haridus, suhtlemine, uurimismeetodid, õppimist toetav õpetamine ja need on praegu alusmoodulis olemas. Üldine õppejõudude tagasiside on see, et õppeainete mahud võiksid olla suuremad kui 3 EAPd. Varem olid alusmoodulis 9 EAPlised ained, kuid aga need osutusid liiga suureks ning fookus kadus ära. Alusmooduli mahu kohta on programmijuhid välja toonud, et 24 EAP kolme aasta peale ära jagada on märksa keerulisem kui 5 aasta peale.

Olulised aspektid, mida ained katma peavad on inimestel selged ja loodetavasti areneb kõik õiges suunas. Ühises infoväljas viibimine on oluline, alusmooduli õppejõudude omavaheline suhtlemine on olemas, aga mitte piisav (PPP ja Pedagogicum). E-õppe lahendused toimivad, kuid sealjuures ei tohi ära unustada kontaktõppe vajalikkust (nt ümberpööratud klassiruumi meetod).

Sisend tudengitelt ja vilistlastelt

Tudengite ja vilistlaste hinnangul on e-õpe enamjaolt hästi korraldatud. Eriti pooldavad e-õpet sessioonõppe tudengid, kes tõid välja, et e-õppes on alati kõik tähtajad kohe alguses välja toodud ning seetõttu on hea aega planeerida. Alusmoodul sunnib lugema õpetaja kutsestandardit, mis on väga hea, sest vastasel juhul võib juhtuda, et mõni tulevane õpetaja ei loegi seda kunagi. Suhtlemispsühholoogia ja uurimismeetodite ained said intervjuude käigus head tagasisidet.

Millised on murekohad?

Sisend programmijuhtidelt ja õppejõududelt

Kontaktõppe vähesus tekitab muret, samas on õppejõududele ootused, et mudeldada õpetamist. Mudeldada saab ja tuleb kindlasti ka teisi õppevorme kui kontaktõppe, kuid kuna see moodustab suurema osa koolisüsteemist, kuhu õpetajakoolituse läbinud tööle lähevad, oleks oluline rõhuasetus ka ülikoolis panna kontaktõppe mudeldamisele. Keeruline on seda praegustes tingimustes saavutada. Samal ajal selleks, et suuremate rühmadega toime tulla, on vajadus suurendada e-õppe osakaalu ja eksamite sisseviimist, et õppejõudude koormus püsiks normi piires.

Arenguruumi on veel ka kommunikatsiooni osas nii alusmooduli õppeainete vahel kui ka õppekavade osas, mida haldavad mitu instituuti. Näiteks on tunniplaanides märgitud alusmooduli aineid sessioonõppes olulistele aegadele, kuid reaalselt õpet pole nendel aegadel

toimunud. See aga takistab eriala ainetele leida mõistlikke kohti tunniplaanis ja suunab tihti ka eriala õppejõudusid tööle nädalavahetustele, millega harjutud ei olda. Lisaks on keeruline õpet korraldada ülikooli väliste õppejõududega, kuna nad vajavad palju tuge ja palju sõltub ka sellest, millises seisus eelmine õppejõud on aine üle andnud.

Hea oleks, kui saaks ÕISIS näha tagasisidet ka erialade kaupa, et suurtes alusmooduli ainetes tuleks paremini välja, mis ühele erialale sobib ja mida peaks tegema teisega teisiti.

Sisend tudengitelt ja vilistlastelt

E-õpe kaob õppija jaoks kergesti muude asjade vahele ära, eriti kui see pole hästi üles ehitatud. See toob kaasa näiteks probleeme tähtaegselt tööde esitamisega või efektiivselt teadmiste kinnistamisega ja seoste loomisega. Lisaks on õppijatel alusmooduli aineid vahepeal keeruline teineteisest eristada, näiteks Õppimise alused ja Õppimist toetav õpetamine. Korduvalt toodi välja, et segaseks jääb ka PPP (Pideva pedagoogilise praktika) korraldus.

Kuna osa õppijaid on varasema haridusteadusliku bakalaureuse taustaga, näiteks loodus- ja reaalinete õpetamine koolis või kutseõpetaja õppekavad, siis magistris on pettumuseks see, et alusmoodul suures osas kordab juba õpitud. Samas ei saa kõike VÕTAgaga üle kanda, sest üks või kaks õpiväljundit ei kattu.

Ka tudengid ja vilistlased jagavad õppejõudude muret, et rühmad on väga suured ja paistab, et see on üleliia koormav õppejõududele. Lähiaastatel ei nähta ka, et õppijate arvu osas midagi leeveneks.

Milliseid lahendusi saaks rakendada?

Sisend programmijuhtidelt ja õppejõududelt

Ainetes käsitletavaid teemasid võiks käsitleda ja lõimida nii, et neid saaks väiksema vaevaga omandada. Lisaks saaks alusmoodulit alustada selliselt, et õppijad on alguses hästi turvatud ja juhised on väga detailsed ja selged ning siis järk-järgult võtaks neilt toetavaid tellinguid ära.

Hästi võtab kokku ühest intervjuust õppejõu lootus alusmooduli osas: “Tahaks, et kõikidel õppejõududel ja tudengitel oleks suur pilt, mida see alusmoodul neile annab, kust ainetest tulevad mingid teadmised ja miks neid vaja läheb õpetajatöös.” See täiendab ja toetab ka mõtet, mis tuli PPP kohta, et õpirada võiks olla õppijatele visuaalselt esitatud koos seostega, mis teiste ainetega on.

Sisend tudengitelt ja vilistlastelt

Tudengid soovivad näha paremini üles ehitatud Moodle kursuseid, kus on kalendrisse sisse kantud ülesannete tähtajad, läbi õppeülesannete/kohtumise/testide on tagatud kursuse läbimisel püsivus. Lisaks on abiks ka kodutööde progressi kuvav joon.

Korduva teemana tuli intervjuudest esile, et on soov ja vajadus rohkemate erisuste osas töötavatele ja mitte töötavatele tudengitele. Selle nurga alt tasuks läbi mõelda ülesanded ja tööjuhised kõikides ainetes. Samuti aine nimed ja sisu rohkem kaasavamaks ka logopeedidele, koolieelse lasteasutuse õpetajatele, sotsiaalpedagoogidele jne - näiteks Õpetaja identiteet ja tegevusvõimekus aine nimes võiks paremini olla edasi antud, et aine ei ole mõeldud ainult õpetajatele.

Alusmooduli ained, näiteks Kaasav haridus, võiks olla rohkem praktikaga seotud, et teadmisi ka rakendada saaks. Toodi välja ka seda, et õppejõudude hulgas võiks olla rohkem hiljutise praktilise koolis töötamise kogemusega inimesi.

Suhtlemise aines võiks sisse tuua kaasaegsemaid teemasid nagu näiteks sotsiaalmeedia või Studiumis/eKoolis suhtlemine. Teiste oluliste teemadena tõsteti esile eetika, seadusandlus, esmaabi, digipädevused jm, mida saaks ja tuleks alusmoodulisse rohkem sisse tuua.

Kokkuvõte

Käesoleva uuringu eesmärk oli koguda põhjalikku täiendavat tagasisidet ja arendusettepanekuid õpetajakoolituse alusmooduli kohta. Püstitatud eesmärk sai täidetud ning autorid leiavad, et uuringu tulemusi saab kasutada väärtusliku sisendina õpetajakoolituse alusmooduli arendamiseks ning omakorda täpsemate aspektide edasiuurimiseks.

Kokkuvõtvalt saab tulemuste osas öelda, et mitmetes aspektides on tehtud edusamme, näiteks kommunikatsioonis, e-õppe korralduses, ainete sidususes. Samas tuleb kindlasti nende teemadega tegelemist jätkata, kuna kindlasti mitte kõik murekohad pole veel lahendusi leidnud. Lisaks toodi intervjuudes korduvalt välja, et teooria ja praktika omavahel sidumine on üks võtmetähtsusega tegevus alusmooduli juures ning seda toetab hästi õppejõudude poolne mudeldamine, kontaktõpe ja õppejõudude (hiljutine) praktiline kogemus koolis töötamisest. Rõhutati ka seda, et e-õpe saab olla hea ja toimiv lahendus ning tudengite arvu kasvuga töökoormuse leevendaja, kuid see peab olema hästi korraldatud – olulisel kohal peavad olema tagasisidestamine, interaktiivsus, selged tööjuhised ja tähtajad (näiteks läbi Moodle kalendri või esitatud ülesannete edenemisrea). Kuna alusmooduli maht on piiratud, aga samas on see tuumaks kõigil õpetajakoolituse õppekavadel, on oluline, et ainete sisu oleks kokku pandud hoolikalt selle järgi, mis õpetajat tema igapäevatoös toetab. Sealjuures on oluline iga teatud perioodi tagant need väärtused, oskused ja teadmised alusmoodulis üle vaadata.

Uuringu peamiseks piiranguks osutus uuringus osalemiseks motiveeritud tudengite leidmine. Algne eesmärk oli kaasata läbi intervjuude rohkem tudengeid, kuid kahjuks vastasid mitmetele eri kanalite kaudu esitatud üleskutsetele vähesed. See võib olla mõjutatud tudengite üldisest piiratud ajast, kuna paljud ka töötavad õppimise kõrvalt. Teise tõenäolise põhjusena tooksid autorid välja, et tudengite varasem tagasisidestamise kogemus ei ole andnud neile piisavalt kindlustunnet, et sellest päriselt midagi muutunud oleks ning seetõttu ei ole ka soovi panustada. Selle järelduse saab teha nii intervjuudes kõlanule kui ka üldistele üliõpilasesindaja kogemustele põhinedes.

Soovime alusmooduli arendajatele ja õppejõududele häid ideid ning järjekindlust muudatuste elluviimisel - loodame, et õppijakeskne lähenemine ei kao fookusest ning samal ajal õnnestub ka õppejõudusid säästa liigse koormuse eest.

Ettepanekud edasiseks

Pidev pedagoogiline praktika, Õppimise alused ja Õppimist toetav õpetamine ained on omavahel lõimitud läbi teemade ja kodutööde. Lõimingu korraldus tekitab segadust-

Ettepanek: Vaadata üle tööjuhised, tähtajad ja tuua iga õppeaasta alguses vastava aine õppejõud ühe laua taha kokku. Lisaks luua visuaalne toetav materjal, mis selgitab antud ainete sidusust.

Eripedagoogika ja logopeedia (BA) õppekava alusmooduli ained suuresti kattuvad õpetajakoolituse teiste õppekavade alusmooduliga, kuid alusmooduli juures on välja toodud vaid 2 õpiväljundit. Teistel samasisuliste ainete ja mooduli mahuga õppekavadel on õpiväljundeid 5-6. Välja toodud 2 õpiväljundit kattuvad kõigest ülejäänud õppekavade kahe esimese õpiväljundiga.

Ettepanek: Ühtlustada õpiväljundite maht ja sisu õppekavade lõikes, kuna ainete sisu ja maht on praktiliselt identsed.

Alusmooduli ülesehitus ja teemad vajavad iga mõne aja tagant uuendamist. Sealhulgas tuleb silmas pidada eriala tervikuna, sealsed kattuvusi ja seoseid. Kriitilise pilguga peab hindama ka mooduli ja ainete EAP mahtu.

Ettepanek: Tuua uute teemadena sisse seadusandluse, esmaabi, eetika, häälehoid, kiusamise teemad teemasid ning vaadata üle millised ained sobib tõsta teistesse moodulitesse. Näiteks uurimismeetodite aine siduda lõputöö seminariga.

Hariduspsühholoogia matemaatikaõpetajale aine katab osaliselt sisus alusmooduli psühholoogia teemasid, aga alusmooduli ained on üldisemad ja teoreetilisemad - erialane aine aitab luua paremaid seoseid ja olukordasid läbi mängida. Selline aine võiks olla igal erialal.

Ettepanek: alusmooduli ainetele luua erialased grupid koos erialaste praktiliste näidetega (ja kaasates eriala õppejõudusid).

Oluline on teemade sidumine tervikuks - näiteks haridusinnovatsiooni ja kaasava hariduse õppekavadel on aine Isiklik professionaalne areng - et aru saada, kuidas õpetaja kutsestandard ja õpetajametiks vajalikud kompetentsid tervikuna toimivad.

Ettepanek: Portfoolio koostamine oleks konspekt ja eneseanalüüsi tööriist, mis aitaks õppijal luua õpingutest tervikpildi, sealjuures ainetevahelistest ja raamdokumentidega seonduvatest kokkupuutepunktidest.

E-õppega ainetes võiks olla siiski ka kokkusaamisi ja arutelu koos õppejõuga või siis väga põhjalikku tagasisidet individuaalsetele ülesannetele. Videoloengutega lahendada loengu osa ainetest, aga siiski säilitada ka kontakti võimalikult palju koos sobiva sisuga (nt ümberpööratud klassiruum).

Ettepanek: Igas aines tagada vähemalt 2 reaajas kohtumist (näiteks kursuse alguses ja keskel). E-õpet kasutada siis, kui see on õppijat toetav, mitte eelkõige selleks, et õppejõudude koormust hajutada.

Varasema pedagoogilise õppe läbinutele on alusmoodul suures osas kordav. Näiteks BA õppekavad nagu humanitaar- ja sotsiaalainete õpetamine põhikoolis, loodus- ja reaalainete õpetamine põhikoolis, koolieelse lasteasutuse õpetaja ja kutseõpetaja.

Ettepanek: Luua süvendatud või teiste ainetega õpirada neile, kellel on alusmooduli väljundid juba (suures osas) läbitud.

Lisa 1. Kategooriad koos näidetega

Intervjuu tulemustest esile tulnud kategooriad

Aine ülesehitus

Alusmooduli ülesehitus

Õppekava ülesehitus

Ainetevahelised seosed ja kattuvused

Moodulitevahelised seosed ja kattuvused

Valdkonnapõhised erisused

Töötavad tudengid

Tudengite ootused

Tudengite panus

Õppejõu roll ja tööriistad

Kommunikatsioon ja info kättesaadavus

Ressursid

Ainete puudused

Alusmooduli puudused

Õppekava puudused

Arendustegevused

Kategooriate näiteid intervjuudest

Aine ülesehitus

“Ühes aines olid kohe alguses kõik ülesanded ja tähtajad teada ja avatud ja osad tegid kohe kursuse alguses asjad ära” - Tudeng/vilistlane

“E-õpe peab olema hästi üles ehitatud, muidu ei teki seost ja teadmised ei salvestu, ainuke asi mis motiveerib õppima on tähtaeg, mis tuleb mingiks ajaks ära teha. E-õppe ained kaovad muude ainete sisse ära. E-õpe ei soosi seda, et ained saaks tehtud nii nagu nad on planeeritud.” - Tudeng/vilistlane

“Kasava hariduse puhul näiteks on teada õpiväljundid, aga sisu ei tea ja ei oska täpset kattuvust hinnata.” - Õppejõud/programmijuht

“E-õppe osas: võimalusel tähtajad moodle kalendris, püsivuse loomine (nt iga nädal test). Moodles kodutööde ajajoon, et läheb roheliseks siis, kui need on tehtud.” - Tudeng/vilistlane

“Uurimismeetodite aine toetab ka tulevikus õpetajana juhendja rollis ning enda lõputöö koostamisel ka abiks. Samas tundus LTT õppekava tudengitele, et teatud asju püüti ümber sõnastada “*matemaatikast kaugemale*” - see muutis asjad keerulisemalt arusaadavaks.” - Tudeng/vilistlane

Alusmooduli ülesehitus

“Alusmoodul sunnib lugema õpetaja kutsestandardit. Mõni võib-olla ei tee seda muidu kunagi lahti.” - Tudeng/vilistlane

“Kui panna kõrvuti kutsestandardiga alusmoodul, siis ei saaks midagi nagu ära jätta. Ehk saaks midagi nendest teemadest väiksema pingutusega ära õppida.” - Õppejõud/programmijuht

“Ei piisa sellest, et tulla laua ümber kokku ja otsustatakse midagi. Võiks olla enne analüüsi, mis töötab ja mis ei tööta. Kas on vaja ise välja mõelda, mida üks õpetaja ÕAMist vajab? Ehk on see kuskil juba olemas. Võiks olla rohkem tõendus põhised tegutsemises.” - Õppejõud/programmijuht

“Tahaks, et kõikidel õppejõududel ja tudengitel oleks suur pilt, mida see alusmoodul neile annab, kust ainetest tulevad mingid teadmised ja miks neid vaja läheb õpetajatöös.” - Õppejõud/programmijuht

“ÕAMis võiks vaadata PPP näite põhjal üle, et alustaks selliselt, et nad on alguses hästi turvatud ja kõik on ette öeldud ning siis järk-järgult võtaks tellinguid ära. Visuaalselt ainetevaheliste seoste kujutamine - õpitee läbimine.” - Õppejõud/programmijuht

Õppekava ülesehitus

“Kontaktõppe vähesus tekitab muret. Sessioonõppes on lubatud kohtuda 25% õppeajast, samas on ootused, et mudeldada õpetamist. Keeruline on seda sellistes tingimustes saavutada” - Õppejõud/programmijuht

“Sessioonõpe on hetkel täiskoormusega õpe, aga üle nädala paariks päevaks kokku kogunemine ja kodutööde mahtu arvesse võttes ei ole reaalsuses tegemist täiskoormusega õppega.” - Õppejõud/programmijuht

“Minu unistus õpetajakoolitusest oleks see, et see ei oleks õppekava spetsiifiline - et ei oleks võistlemist, kelle õppekava on populaarsem.” - Õppejõud/programmijuht

Ainetevahelised seosed ja kattuvused

“Magistris on pettumus see, et alusmoodul kordub. Kõike ei saa VÕTAgale üle kanda, sest üks või kaks õpiväljundit umbes ei kattu. Ülikool justkui arvab, et tudengid on magistriõppes paberi pärast.” - Tudeng/vilistlane

“Õppimist toetav õpetamine ja õppimise alused olid korraga ja sarnase mõttega. Keeruline oli neid aineid eristada.” - Tudeng/vilistlane

“Mõned ained kattuvad liiga suurel määral. PPP on keeruline - kus me teeme mida, ja miks me neid asju teeme - ei anna sisuliselt midagi juurde see lõimimine. Vaimne pingeline on lihtsalt suurem.” - Tudeng/vilistlane

Moodulitevahelised seosed ja kattuvused

“Tahaks suuremat kooskõla ainedidaktikas ja alusmooduli praktikate vahel.” - Õppejõud/programmijuht

“Tuleks arvestada rohkem erinevate tudengite eripärasid. TÜ bakalaureuse taustaga tudengid peavad kohati õpetajakoolituse magistris läbima sama mooduli uuesti ja see pole okei, võiks saada kas MA kiiremini kätte või siis pigem mingi sammu edasi ja põhjalikum alusmoodul.” - Õppejõud/programmijuht

Valdkonna-/erialapõhised erisused

“Õpe on erinevalt planeeritud - osade alusmooduli ainete jaoks on planeeritud suured ajaplokid reede-laupäeva peale - auditoorset õppetööd on samas vähe. Kui tahta panna oma ainet reede õhtule ei saa seda teha, sest on reserveeritud alusmoodulile - samas paar päeva enne registreerimist selgub, et seal kontaktõpet pole. Alusmoodul raiskab tunniplaanis ära ajad, mida saaks erialale kulutada.” - Õppejõud/programmijuht

“Sotsiaalpedagoogika peab improviseerima, endale ülesandeid, sest ülesanded on õpetajatele suunatud.” - Tudeng/vilistlane

“Õpetajakoolituse ainetel ei panda Moodle kalendrisse asju ja LTTs ollakse harjunud, et seal on.” - Tudeng/vilistlane

Töötavad tudengid

“Kõikidel tudengitel pole näiteid elust võtta ja peavad välja mõtlema, mis pole ju asja mõte. Alusmoodulis tudengite tasemed väga erinevad ja seega kõik rühmas koos olevad inimesed ei saa seda, mida nad ainult ootavad.” - Tudeng/vilistlane

Tudengite ootused

“Alusmoodul võiks kokku minna reaalsusega (sellega, mis õpetajat päriselt koolis ees ootab.” - Tudeng/vilistlane

“Õppejõud peaksid olema praktikud või vähemalt hiljuti koolis olnud.” - Tudeng/vilistlane

“Alusmoodulis võiks olla rohkem seminare, muidu jääb asi poolikuks, tutvustatakse meetodit, aga praktiliselt läbi ei tehta.” - Tudeng/vilistlane

“Kaasava hariduse aine võiks olla seotud mingi praktikaga/erivajadustega õpilastega koolis.” - Tudeng/vilistlane

Õppejõu roll ja tööriistad

“Kui tuleb uus õppejõud - olukord võiks olla parem, hetkel sõltub eelmisest õppejõust - kuidas aine üle antakse. Alati lahkuvad inimesed ei taha jagada seda, mis neil on.” - Õppejõud/programmijuht

“Probleemiks on oma teadmiste ülekandmine praktikasse, mis tudengite ja juhendatavate pealt ei paista olevat kõige paremas seisus. Kuidas rohkem praktikas rakendada teadmisi on olnud küsimus. Kuidas ainet vastavalt üles ehitada.” - Õppejõud/programmijuht

“Seda on kõlanud ka teistelt kolleegidelt, et tihti on vaja rabeleda mitmel eri rindel korraga ja see lõhub - ei saa süveneda enda ainesse, vaja õpetada näiteks PPPs.” - Õppejõud/programmijuht

“PPP aine osas meeletu segadus, eriti sel sügisel. Õppejõud on käsunduslepinguga tööl, mis tähendab, et nad on ülikoolivälised ja neil puudub taust. Sellised inimesed peavad olema väga hästi juhendatud ja teemadega kursis.” - Õppejõud/programmijuht

Kommunikatsioon ja info kättesaadavus

“Suhtlus teiste instituutidega on väga vähene. Kommunikatsioon võiks olla parem.” - Õppejõud/programmijuht

“Rohkem erialapõhiseks saaks aineid teha - näiteks aine nimi “õpetaja identiteet” ei kõneta logopeedi. Võiksid olla laiemad ja/või kaasavamad nimetused” - Õppejõud/programmijuht

“Alusmoodul võiks anda baasi, et erialastes ainetes saaks sellele uusi teadmisi peale ehitada, aga praegu seal vahel eriti kommunikatsiooni pole.” - Õppejõud/programmijuht

“ÕISIS on alusmooduli tagasisidet keeruline programmijuhil õppekavati eristada.” - Õppejõud/programmijuht

“Sessikatele meeldib e-õpe, meeldib see, et tähtajad on olemas kohe algusest peale.” - Tudeng/vilistlane

Ressursid

“Meeletult suured ained on alusmoodulis tudengite poolest, mistõttu õppejõududel pole jaksu. Mingeid aineid suudaks anda ka eriala inimesed.” - Tudeng/vilistlane

“Olude sunnil peavad õppejõud viima siis näiteks eksameid, et seoses õppijate arvu kasvuga piirata töömahtu ja ennast hoida. Ei saa teha selliseid aineid nagu nad ideaalis tahaks” - Õppejõud/programmijuht

“E-õpet peab tegema väga hästi. Enamus teeb seda mugavuse ja/või ressursi kokkuhoiu mõttes. Kui midagi teha hästi, siis see tegelikult ei ole kokkuhoid ehk siis ei ole vahet, kas sa planeerid e-õpet või kontaktõpet, sisukas peab see olema nii kui nii.” - Õppejõud/programmijuht

Ainete puudused

“Mingid ained on vb kohati aegunud, suhtlemise puhul võiks käsitleda sotsiaalmeediat, veebi teel suhtlemist, stuudiumis suhtelmist jne.” - Tudeng/vilistlane

“KELA tudengid toovad välja, et palju on koolipõhised näiteid, millega on raske haakuda ja vaja endale “ära tõlkida”.“ - Õppejõud/programmijuht

“Õppevara aine jäi ebaselgeks, oli kitsas ja sellest midagi ei mäleta. Aine eesmärk jäi ebaselgeks.” - Tudeng/vilistlane

Alusmooduli puudused

“Ka see võiks olla alumoodulis, et tudeng näeks kohe õpingute alguses ära, mis teda õpingute jooksul ees ootab ja millised on tema karjäärivõimalused. Pluss oma vaimse tervise hoidmine” - Õppejõud/programmijuht

Õppekava puudused

“Tuleks varem praktikale minna, et vähendada lõhet tegevõpetaja ja tavatudengi vahel.” - Tudeng/vilistlane

“Hariduspoliitiline ja -sotsioloogiline taust on väga väärtuslik teema ja see võiks olla kuskil, nukker kui lõpetaja ei adu neid asju üldse tööellu astudes, teisalt õpetaja kutse-eeskriitika pool on ka väga oluline, aga praegu sellele eriti tähelepanu ei pöörata.” - Õppejõud/programmijuht

Arendustegevused

“Viimastel aastatel on arendusi tehtud - praktikat näiteks on toodud ettepoole. See on hea, et õppija saaks aru, kas talle sobib lastega töötamine.” - Õppejõud/programmijuht

“Uurimismeetodite aines ümberpööratud klassiruum - praktiline aine ning võimalikult palju kasutatud kontakti, kuid siiski pole piisavalt.” - Õppejõud/programmijuht